

בס"ד

זעומקו של מקרא

דברי עומק בפרשת השבוע

ערש"ק

ויצא

ה'תש"פ

**בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות
לטל': 052-7675895
גור-אריה צור
מודיעין עילית
ניתן להצטרף לתפוצת מייל
דוא"ל: leshem895@gmail.com**

לעומקו של מקרא ויצא

הַמְקוֹם הַזֶּה וגו'. והרי הוא שולט בעולם המלאכים שנא' **וְהִנֵּה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עֲלִים וְיֹרְדִים בּוֹ.**

וכן שולט הוא בעולם התיכון, שנא' **וַיֵּלֶן שָׁם כִּי-בָא הַשֶּׁמֶשׁ,** ששקעה חמה בעבורו, וכן ותזרח לו השמש,

וכן שולט הוא בעולם התחתון, עולם העשייה, שנא' **וַיִּגַּל אֶת-הָאָבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר.** והם כנגד ג' סוגים של יראת שמים, ושלשתם נתקיימו ביעקב, והם יראת העונש, כנגד עולם העשייה, יראת הטא כנגד עולם התכונה, ויראת הרוממות כנגד עולם עליון עולם המלאכים. והם כנגד אברהם, יצחק ויעקב, כמבואר לקמן.

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ תְּרַנֵּה
(כח, יא')

פירש רש"י: **וַיֵּצֵא.** לא היה צריך לכתוב אלא וילך יעקב חרנה ולמה הזכיר יציאתו אלא מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם שבזמן שהצדיק בעיר הוא הודה הוא זיוה הוא הדרה יצא משם פנה הודה פנה זיוה

הקדמה לפרשת ויצא

סוף דְּבַר הַפֶּל נִשְׁמַע אֶת-הָאֱלֹהִים
יֵרָא וְאֶת-מִצּוֹתָיו שְׁמֹר כִּי-זֶה פֶל-
הָאָדָם (קהלת, יב, ג')

ונדרש פסוק זה בברכות ו' וכן בשבת דף ל עמ' ב' בג' אופנים. מאי כִּי-זֶה פֶל-הָאָדָם ר"א אומר כל העולם לא נברא אלא בשביל זֶה. [בשביל הירא-שמים]. ר'אבא בר כהנא אמר שקול זֶה כנגד כל העולם כולו, שמעון בן עזאי אומר ואמרי לה שמעון בן זומא אומר לא נברא כל העולם כולו אלא לְצִנּוֹת לְזֶה. (לשון צוותא).

ומבאר המהרש"א שהירא שמים, נתונים בידו ג' עולמות. עולם המלאכים, עולם התיכון [התכונה, שמש וירח וכוכבים], ועולם התחתון, עולם הטבע.

ואשר על כן תבואר הפרשה והפרשות שאחריה, על פי המהרש"א הנ"ל. שג' העולמות הנתונים בידי הירא שמים, נתקיימו ביעקב אבינו, שנאמר בו וַיֵּרָא וַיֵּאמֶר מֶה-נִּזְרָא

לעומקו של מקרא ויצא

צדיק עושה רושם. לא רק רושם על המקום שיצא משם כגון פנה זיוה וכו', אלא **שיציאתו עושה רושם גם של עזיבתו וגם רושם תכליתו.**

ועוד בענין ההשוואה של רות ליעקב: כשם ששרשו של דוד בא מרות ובועז, כן שרשו של **משיח בן יוסף** בא מיציאתו של יעקב אל רחל. ולכן הקדים את רחל ללאה להיות רחל שרש ועיקר למלכות.

ולכן יצאו נעמי ורות ריקם ממואב, כשם שיצא יעקב ריקם בממונו. כדי לבנות את ביתו **מן היסוד**. וכשם שקבלו עליהם נעמי ורות מלכות שמים בצאתם ממואב, כן קבל על עצמו יעקב, בהיותו טמון בבית שם ועבר י"ד שנה, כדי להגיע לתכלית העליונה הנ"ל, ולכן יצאתן של רות ונעמי כמו של יעקב היו בבחינת "צא מאיצטגנינות שלך". יציאה מוחלטת **מחומריות אל הבנין הרוחני**. ולכן סובב הקב"ה סיבותיו שיעקב יצא ללא ממון וללא רכוש, וכן ברות ונעמי. ויזדקק לבנין גשמי של פרנסה כמו רות ונעמי ומתוך כך **יבנה את הבית הרוחני**.

פנה הדרה. **וכן** (רות א) ותצא מן המקום האמור בנעמי ורות.

ויש להבין מה בא רש"י לחדש לנו על ידי רות.

ולעומקו של מקרא, י"ל שבא לברר מה תכלית יציאתו של יעקב אבינו. האם כדי לברוח מעשו או כדי להקים ולבנות את בית ישראל.

והנה כי כן יגלו לנו הפסוקים ברות כי תכלית יציאתן של רות ונעמי משדה מואב חזרה לארץ ישראל, היא **לבנות את בית ישראל**, כפי שמובא בהמשך מגילת רות ויאמרו פל העם אשר בשער והזקנים עדים יתן ה' את האשה הבאה אל ביתך **פרחל וכלאה אשר בנו שתיהם את-בית ישראל**". [פרק ד פס' יא].

ובזה נתבאר כוונת רבקה באומרה ליצחק רק את הטעם של מציאת שידוך הגון ליעקב ולא את טעם הבריחה מעשו. **שהבינה רבקה** כי **בריחתו** מעשיו הרשע היא רק **סיבובי סיבות** לתכלית הנרצית **לבנות את בית ישראל**. ולפי זה יובן פן חדש בפירושו"י כאן למה כוונתו **יציאת**

לעומקו של מקרא ויצא

ויצא יעקב מצדק צדיק א
ישא עשו קול בכי
מיד בא אליפו רשע שהוא בן עשו
ויתן יעקב לו כל
חפציו רק נשאר המקל.

ועל דרך הצח, ידרש כמין חומר:
ויצא יעקב מבטן אמו לאחר שדלה
מבאר התורה שלימדהו שם המלאך
עד אשר שבבע ונשבבע להמשיך לימוד
התורה גם בצאתו, ויגלו תרנה אל
עולם חרון האף של עשו, ויפגע
במקום אשר שם השכינה, באהלה של
תורה, ויגלו שם לקיים את הפסוק בצל
שדי יתלונן, פי-בא השמש במות
אברהם ובא השמש עת הגיע זמנו של
יעקב לזרוח ולהאיר העולם בתפארת
תורתו הכלולה מגבורת תורתו של אביו
יצחק ומתורת החסד של זקנו אברהם,
ויקח מאבני מיסודות התורה של
הקב"ה הנקרא המקום, להיות אב
לבנים אשר יהיו בוני הטרקלין של
העולם הבא, וישם תכלית זאת
מראשתי, ובראש מעייניו, וישכב
לקפל תחתיו את כל תכניותיו ולהיות
מרכבה לשכינה אשר תוציא במקום
הקוא, בארבע אמות של הלכה, את כל
מאוייו מן הכח אל הפעל.

ויצא יעקב מבאר שבבע ויגלו תרנה
(כח, יא')

ויצא שיציאת צדיק עושה רושם,
פנה זיוה, פנה הדרה וכו'. כן פירש
רש"י לפשוטו של מקרא.

ולעומקו של מקרא יאמר, הודה זיוה
והדרה של העיר אשר נמצא בה הצדיק,
אמנם פנה מן העיר, אך הוא הולך עם
הצדיק לכל מקום אשר יפנה. ולכן
נקט בלשון פנה. פנה לכל פינה ופינה
אשר יהיו מועדות פניו של הצדיק.
והוא עניין הרושם. שיציאתו של
הצדיק עושה רושם בעולמות,
ומלאכים יחפזו לפניו להנחותו בדרך
אשר ילך בה. והוא המובן שאמר
מבאר שבע, שדולה מהבאר של
התורה שנאמר בה באר היטב, והיא
מאירת פניו אפילו במקומות החשוכים
שם כביכול שולט חרון אף של מקום.
והוא אומרו ויפגע במקום. שבכל
מקום אשר ילך, שם מביא עמו גילוי
שכינה של מקומו של עולם.

ויצא יעקב מבאר שבבע ויגלו תרנה
דורשי רשומות דרשוהו בראשי
תיבות:

לעומקו של מקרא ויצא

קוצו של יוד אשר בכתר עליון בעולם האצילות, ונקודה עליונה זו נקראת חוֹלָם. והיא כהנקודה מעל ה-י. היא הו' שעתידי אליהו ליתן ליעקב כמשכון שיגאל את בניו, ואשר על כן יקרא יעקוב הוא הסולם של יעקב המחבר שמים וארץ. וראשו הוא החולם הנכסף שראשו מגיע השמימה, ומשם משתלשל אל עולם העשייה, והופך למציאות של ברכה.

מידת אֲנֹכִי
ומידת אֶהְיֶה

וְהִנֵּה אֲנֹכִי עֹמֵד וּגּוֹ'. (כח, טו')
וְאֶהְיֶה עֹמֵד (לא, ג')

יש ליתן את הדעת על ההבדלים בין אנכי, אהיה, והשילוב ביניהם ואנכי אהיה.

אֲנֹכִי, היא המידה אשר בה נתברך אברהם. שנאמר [בברית בה"ב] אל תירא אברם אנכי מגן לך. אֶהְיֶה היא המידה שבה נתברך יצחק. שנאמר (בפר' תולדות) גור בְּאֶרֶץ הַזֹּאת וְאֶהְיֶה עִמָּךְ וְאֶבְרַכְךָ. וליעקב ברך גם במידת אנכי וגם במידת אהיה, שנא' והנה

ובמסכת חולין (צא): מובא שקפל כל הארץ תחתיו. וארכה ורוחבה של הארץ נבחן בהליכה של אברהם אבינו שנאמר לו קום התהלך בארץ וגו', ואמרו אל תקרי הליכות אלא הלכות. מכאן ששכב בארבע אמות של הלכה.

וַיְחַלֵּם וְהִנֵּה סֶלֶם מַצֵּב אֶרֶץ
וְרֵאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה וְהִנֵּה
מִלְאָכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיִרְדִּים בּוֹ.

ובתרגום יונתן בן עוזיאל מבואר שהם המלאכים אשר נשלחו להפוך את סדום, ומשום שגילו מסתורין של הקב"ה, שעתידיה סדום ליהפך, ועוד שאמרו מְשַׁחֲתִים אֲנַחְנוּ וְלֹא אָמְרוּ מִשְׁחִית ה', נדחו מהמחיצה קל"ח שנה, ועתה קבלו רשות לעלות. וזה שנאמר וְהִנֵּה מִלְאָכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וּגּוֹ'. ועל פי זה יבואר כי החלום הנבואי, הוא מציאות רוחנית, אשר יש בו ממש רוחני. ואשר על כן יכול הוא לאחר מכן ליהפך למציאות גשמית.

ומבואר בספר שערי אורה לר' יוסף ג'יקיטאלי, שמקורו של החלום הנבואי הוא בנקודה העליונה של

לעומקו של מקרא ויצא

מתברכת מידת האנכי להשפיע טוב ה' לבריותיו.

וכמובא בזה"ק (דף ס"ה ע"ב) אֶהְיֶה, דָּא פִּלְגָא דְכָלְא. דְּכַד שְׁבִילִין סְתִימִין וְלֹא מִתְפָּרְשׁוּ, וְכִלְיָן בְּחַד אַתְר. כְּדִין אֶקְרִי אֶהְיֶה, פִּלְגָא פִּלְגָא, סְתִים וְלֹא אֶתְגַּלְיָא. בְּתַר דְּנַפֵּק מִנִּיה שִׁירוּתָא, וְהָהוּא נָהַר אֶתְעַבֵּר לְאִמְשָׁכָא פִּלְגָא, כְּדִין אֶקְרִי אֶשֶׁר אֶהְיֶה. כְּלוּמַר, עַל פְּנֵי אֶהְיֶה, אֶהְיֶה וּמִין לְאִמְשָׁכָא וְלֹא וְלֹדָא פִּלְגָא. אֶהְיֶה: כְּלוּמַר, הִשְׁתָּא אֲנָא הוּא כָּלֵל פִּלְגָא, פִּלְגָא דְכָל פְּרִטָא. ע"ש.

וביאור הדברים שבעוד **אנכי** היא מידת הסתום **והגלוי**, מידת השכר והעונש, מידת החיבור בין שמים וארץ, הרי מידת **אהיה** היא מידת הסתום **הבלתי נגלה**. גבוה מעל גבוה. הכוללת הכל ולא מתפרשת אלא רק במידת **אשר אהיה**, שהוא כנהר הממשיך את הנאצל אל מציאות האדם, כאשר מידת **אשר אהיה** מזומנת להמשיך את האצילות העליונה אל תוך עולם העשייה של אנכי עד פרטי הפרטים.

ואברהם התברך במידת **אנכי** על ידי מידת החסד שלו, **ויצחק** על ידי מידת הגבורה, התברך במידת **אהיה**

אנכי עמך וגו', וכן נאמר [שם] ויאמר ה' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך וְאֶהְיֶה עִמָּךְ. מכאן ואילך היתה ההנהגה של הקב"ה ב**אנכי אהיה**.

ועל פי כמה וכמה מקומות בזה"ק ובספרים הק' מובא כי **מידת אנכי** היא כמידת **מלא כל העולם כולו**, לעילא ולתתא, גניז וסתים, והיא הנקראת השגחת השם, לעתים נגלית לעתים נסתרת, היא התגלות השגחת השם בעולם בשבילי התורה, והנבואה וכו' כמובא בכמה וכמה פסוקים, אנכי אהיה עם פיך, אנכי אנכי הוא מוחה פשעך.

וכמובא בזהר הק', (דף צ"א ע"א) אֲנִכִי, רָזָא דְעֵלְמָא עֵלְמָה, בְּרָזָא דְשָׁמַיָא קַדִּישָׁא יְה"ו. אֲנִכִי, אֶתְגַּלְיָא וְאֶתְגַּנִּיז. אֶתְגַּלְיָא בְּרָזָא קַדִּישָׁא דְכַרְסִיָּא, דְסִיְהָרָא קַדִּישָׁא בְשְׁלִימוּ פְחָדָא, כְּדִ שְׁמָשָׁא שְׁלֵטָא, וְסִיְהָרָא אֶתְנַהֲרִית, וְלִית לָהּ שְׁבָחָא, בְּרִ שְׁבָחָא (דף צ"א ע"א) דְנַהֲרָא דְנַהֲרִיר עֵלְמָה. אֲנִכִי, בְּאִשְׁלָמוֹת רָזִין דְשְׁלִימוּ דְכוּרְסִיָּא לְתַתָּא, ע"ש.

ומידת אהיה היא מידה של **גבוה מעל גבוה**, שרש כל המעשים והנשמות בעולמות עליונים **אשר מהם**

לעומקו של מקרא ויצא

ואמרו בברכות כו: **אין פגיעה אלא תפילה**. ועוד אמרו [ברש"י כי תשא] **אין המקום אלא הקב"ה** שנקרא מקום שנאמר הנה מקום אתי. והיינו כוונת התפילה. ויפגע במקום, ויתפלל לקב"ה שנקרא מקום, ואין מקרא יוצא מידי פשוטו, שמכוון ופוגע במטרה, עד שמגיע עד כסא הכבוד. והיינו דאמרו **תפון תפילתי**, והוא מלשון התכוננות, ומלשון מוכנות כעין והכן לבכם אליך, ומלשון מְכוּן לשבתך, ומלשון **כוונה**. וכוונה יש בה ב' טעמים. כוונת התפילה למה שהוא אומר, וכוונת התפילה למי שהוא אומר. וכמו שמכוונים את החץ מקשת למטרה, כן יש לכוון את התפילה למטרה. והיינו שיכוון למי שהוא אומר. והיינו ל**מקום** ב"ה.

וַיִּקְרָא יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אֲכֹל
יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה וְאֲנֹכִי לֹא
יָדַעְתִּי: וַיִּירָא וַיֹּאמֶר מֶה-נִּזְרָא
הַמָּקוֹם הַזֶּה אֲיִן זֶה פִּי אִם-בֵּית
אֱלֹהִים וְזֶה שְׁעַר הַשָּׁמַיִם: (כח, טז')

וַיִּקְרָא יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ. ואמר ר' יוחנן
(מדרש רבה) אל תקרי מִשְׁנָתוֹ אלא

למעלה ממנו כפי דרגת העבודה והיראה שהגיע אליה בעת אשר פשט צוארו בעקידה, ויעקב על ידי מידת התפארת ובכח התורה הגיע לשתי הדרגות גם יחד, **אנכי אהיה**. ועל ידי כך יכול היה לשלוט בעולם התחתון ובעולם התיכון ובעולמות עליונים כנ"ל.

והיא היא הברכה אשר ברך יצחק את יעקב לפני צאתו לחרן **בא-ל שדי**. שהיא מלשון **שידוד** מערכות הטבע. ונקראת ברכת אברהם, וכן נקראת המעולה שבברכות, **שהיא הפותחת את השערים** לגבהי גבהים לשערי שמי שמים עליונים של אהיה ושל אשר אהיה ושל המידה המשותפת של **אנכי אהיה**.

וְהָנָה סֵלָם מִצָּב אֲרֻצָּה וְרֵאשׁוֹ מִגְּעֵה
הַשָּׁמַיִם וְהָנָה מִלְּאֲכִי אֱלֹהִים
עֲלִים וַיִּרְדִּים בּוֹ (כח, יב')

וְהָנָה סֵלָם. סלם בגימטרי' קל. הקל קול יעקב. לומר לך מתי הקל קול יעקב כאשר הוא שואף בענותנותו כלפי הארץ. וזהו שכתוב מצב ארצה. וכן שואף הוא להגיע השמימה. לקבל שפע רוחניות ולגלות רזין סתימין.

ועוד ירמוז לסולם התפילה.

לעומקו של מקרא ויצא

שלפניו: **אִכֹּן גַּשׁ ה' בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְאֶנְכִי**
 וכאמרו: **אִכֹּן גַּשׁ ה' וְאֶנְכִי בַּמָּקוֹם**
הַזֶּה אע"פ שלא ידעתי אם אוכל עוד
 ללמוד מהיום והלאה.

וַיִּיקֶן יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ ודרשוהו
מִמִּשְׁנָתוֹ.

תימה, מדוע מן השמים יכשילוהו
 לצדיק, במשנה מפורשת לכאורה:

רבי שמעון אומר, המהלך בדרך וְשׁוֹנֵה,
 ומפסיק מִמִּשְׁנָתוֹ וְאוֹמֵר, **מִה נָצָה אֵילָן זֶה**
 וכו' מעלה עליו הפתוי פָּאלוּ מִתְחַיֵּב
 בְּנַפְשׁוֹ.

ומפרש הרע"ב: וְיֵשׁ אוֹמְרִים, **דְּאִשְׁמוּעֵינוּ**
רְבוּתָא דְאָף עַל גַּב דְּעַל יְדֵי כֵן הוּא מְבַרֵךְ
בְּרוּךְ שְׂפָכָה לוֹ בְּעוֹלָמוֹ, אף על פי כן
 מְעַלִּין עָלָיו פָּאלוּ מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ, **מִפְּנֵי**
שְׂהַפְסִיק מִמִּשְׁנָתוֹ.

ואשר על כן יש לשאול, מדוע
 יקיצוהו לצדיק ממשנתו ויהיה ח"ו
 כמתחייב בנפשו!

ובשימת לב נראה למעיין כי אין
 הדבר דומה.

מִמִּשְׁנָתוֹ. שלמד עד קצה היכולת
 ומכח משנתו ראה מראות אלקים חיים
 בשנתו.

וְאֶנְכִי לֹא יָדַעְתִּי

בשימת לב, וְאֶנְכִי בטיפחא. והוא
 כעין הפסקה קלה. וכאמרו: והתגלות
 השם במידת האנכי, לא התגלתה לי עד
 כה. **ועוד,** עם כל לימוד ולימוד אני
 מגלה יותר ויותר את מידת האנכי ה'
 אלקיך, ומגלה עד כמה יודע אני יותר
 מה שלא ידעתי עד הנה. ולכן אמר ר'
 יוחנן (שבת קה.) אנכי ר"ת אנא נפשי
 כתבית יהבית. שכל **שהכתבית יהבית**
 יותר בגילוי, כן **האנא נפשי** של
 הקב"ה יותר בגילוי.

ועוד יש לומר בזה, שחושש יעקב כי
 עתה יהיה קץ למשנתו, שלא יוכל עוד
 ללמוד בבית לבן, ובקש שְׂפָכָה מה
 שלמד עד עתה ישאיר בו רושם וישאר
 להיות איש תם.

וכך יהיה ערך הדברים: גם אם לא
 אזכה למידת האנכי בלימוד **מכאן**
ולהבא, אכן, **יש ה' ואנכי** במקום הזה
 על ידי מה שלמדתי **עד עתה.**

וטעם הטיפחא באנכי יוכיח, שאין הוא
 בהכרח סמוך למה שאחריו, ונסמך למה

לעומקו של מקרא ויצא

וַיֵּדַר יַעֲקֹב גִּדְרָא לְאָמֵר אִם-יִהְיֶה
 אֱלֹהִים עִמָּדִי וְשָׁמְרָנִי בְּדַרְךָ הַזֶּה
 אֲשֶׁר אָנֹכִי הוֹלֵךְ וְנָתַן-לִי לֶחֶם
 לְאָכֹל וַבֶּגֶד לְלְבָשׁ: {כא} וְשִׁבְתִּי
 בְּשָׁלוֹם אֶל-בֵּית אָבִי וְהָיָה ה' לִי
 לְאֱלֹהִים: {כב} וְהָאָבֹן הַזֶּה
 אֲשֶׁר-שָׁמַתִּי מִצִּבָּה יִהְיֶה בֵּית
 אֱלֹהִים וְכֹל אֲשֶׁר תִּתֶּן-לִי עֲשֹׂר
 אֲעֲשֶׂרְנּוּ לָךְ: {כח, כ-כב'}

לעומקו של מקרא ידרשו פסוקים
 אלו כמון חומר לשמירת השבת,
 שבזכותה ינצל ויחזור בשלום אל בית
 אביו:

וְשִׁבְתִּי בְּשָׁלוֹם וְשִׁבְתִּי לְשׁוֹן שַׁבַּת.
 רמז בזה לל"ט מלאכות שבת. כיצד:

לֶחֶם לְאָכֹל היינו כל המלאכות
 הנעשות בלחם כגון החורש והזורע
 והאופה, וכו'.

וַבֶּגֶד לְלְבָשׁ הן כל המלאכות הנעשות
 בבגד, כגון המנפץ והצובע וכו'
 וְשִׁבְתִּי בְּשָׁלוֹם היינו צידה לשם
 כתיבת מזוזה השומרת על האדם
 שישוב בשלום לביתו, כגון: שחיטה
 הפשטת העור והמעבדו וכו'. וְהָאָבֹן

שהאומר מה נאה אילן זה מחליף הפרט
 בהכלל. כי כל העולם כולו כלול
 במשנתו. והמפסיק ואומר מה נאה אילן
 זה, כאילו מחליף הפרט בהכלל.
 שהאילן הנאה הוא פרט בבריאה.
 ומשנתו היא כלל הבריאה, שכל
 העולם כולו יונק חיותו מהמשנה
 שהאדם שונה, אפילו בדרך. וכיצד
 יחליף זה בזה.

אבל הכא, שונה הדבר. כי משנתו של
 יעקב היא אמנם כלל הבריאה, אך היא
 עדין פרט אצל הקב"ה, שהוא כולל כל
 העולמות כולם, שהוא מקומו של
 עולם ואין העולם מקומו.
 וכשהקיצוהו ממשנתו אמר מה נורא
 המקום הזה, אכן יש ה' במקום הזה
 והרי זה כולל כל העולמות כולם וגם
 את משנתו שעסק בה בחלומו, ועתה
 הוא עוסק בעיקר שממנו תוצאות חיים.

וזה שאמר ר' יוחנן משנתו ממשנתו,
 להגיד שבחו של יעקב אבינו, שלא
 החליף העיקר בטפל והכלל בהפרט,
 ושיבח למי שהשבח שלו, וקשר
 העטרה למי שהעטרה שלו.

לעומקו של מקרא ויצא

ואע"פ שלאחר מכן כתיב **בָּאָה** בלשון עבר, רמז הוא שכשם שבאה בעבר כן תבוא לעתיד לבוא. כי רועה היא, כי זה תפקידה בעבר, בהווה ובעתיד.

**וַיֹּאמֶר הֲנִי עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל לֹא-עַתָּה
הַאֲסֵף הַמִּקְנֵה הַשְּׂקוֹ הַצֵּאֵן וְלָכֹן
רָעוּ (כט, ז')**

יש ליתן טעם לאומרו הן עוד היום גדול. וכי לא ידעו זאת. ומה הוא זה שפסקו להשקות הצאן בעיצומו של יום. ומדוע כביכול נותן מוסר לאנשים אשר לא ידעום.

ויש לומר, שהרי **אתמול** בשעה כזאת שקעה חמה **מוקדם** בעבורו, ו**תָּשַׁף כֹּל הָעוֹלָם בְּטֶרֶם עַתָּה**, והרועים האלו היו **באמצע** להשקות את העדרים כאשר שקעה החמה מוקדם עבור יעקב. ובדואי חשבו כי מעתה זה **מנהגו של העולם**, ומיהרו גם היום **להשקות עדריהם**. ולשוב מיד לביתם בטרם יחשך.

לכן עומד יעקב, ואומר להם, **מה שחשכה לכם החמה ביום אתמול זה**

הזאת היינו הבונה והסותר, **מִצְבָּה** היינו מכה בפטיש, **תָּתֵן-לִי** היינו הכנסה, **עֲשֵׂר אֲעֲשֶׂרְנוּ לָךְ** היינו הוצאה שהם הכנסה והוצאה של עשיר ומתנות עניים.

והיינו שאמר בתחילה **וַנִּתֵּן לִי לִי** בגימט' מ'. והמילה **לִי** למעט אחת. והיינו **ל"ט מלאכות**, ארבעים חסר אחת. שכל מעייניו של יעקב שיוכל לשמור שבת בארץ נכריה אצל לבן הארמי. והשמירת שבת תשמרנו. וזה שאמר לו הקב"ה (כח, טו'), **ושמרתיו** זו שמירת שבת **וְהִשְׁבַּתְיָהּ** זו השבת. וזה שאמר **וְשַׁבְּתִי בְשָׁלוֹם**. אל תקרי ושבתי אלא **וְשַׁבְּתִי בְשָׁלוֹם**.

והנה רָחֵל בָּתּוֹ בָּאָה עִם-הַצֵּאֵן (כט, ו')

בָּאָה עִם-הַצֵּאֵן בהווה. ולכן המילה באה נקודה ומוטעמת במלרע. **בָּאָה**. מציאות של באה תמיד. וכן לעתיד לבוא, רחל עתידה להיות באה עם הצאן עם צאן קדשים עם ישראל השבים מן הגלות. שהלכה ורעתה את רחליה בלא לאות. וברחמים ובחמלה.

לעומקו של מקרא ויצא

והגמרא שם למדה מי תקן תפלת ערבית, יעקב תקנה, שנאמר ויפגע במקום וילך שם, שהשקיע הקב"ה חמה בעבורו, ואין פגיעה אלא תפילה. דייקא נמי ויפגע, וילך. שקודם התפלל ערבית, בטרם תשקע החמה ואז וילך.

ומפרשתנו אתי שפיר מסקנת הגמ', דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד. שאתמול עשה יעקב כמר, כר' יהודה, והתפלל מעריב מוקדם. והיום הוא אומר הן עוד היום גדול, לכו רעו, כרבנן.

וייש לשאול, אם אצל הרועים כן, הרי גם אצל רחל כן, ומה היה בדעתה לצאת עכשיו עם הצאן, והרי אתמול בשעה כזו שקעה החמה.

וייש לומר דלכן כתיב וְהִנֵּה רְחֵל בְּתוֹ בָּאָה עִם-הַצֹּאן, בהווה. שהיא במציאות של באה כנגד כל חשבון והגיון. וכאז כן עתה ולעתיד לבא. היא באה ובאה ובאה, כנגד כל חשבון של חשכת הגלות, ומביאה אתה את אור הגאולה.

היה בעבורי. והיום אין חשש לזה, הן עוד היום גדול, לא עת האסף המקנה, לכו רעו. ובוה ראו הרועים כי אדם גדול לפנייהם.

ועוד ראו הרועים כי גלל את האבן מעל פי הבאר מה שאין הם יכולים לעשות ללא שאר הרועים, ובוה ידעו כולם כי לא רק אדם גדול לפנייהם, אלא אדם כמלאך, השולט במערכות הטבע, ובמערכות התכונה, השמש הירח והכוכבים.

ועל דרך הרמז, תרמוז הפרשה למחלוקת ר' יהודה ורבנן, מסכת ברכות, תחילת פרק רביעי, תפילת השחר, גבי תפילת המנחה. רבנן אומרים תפילת המנחה עד הערב, ור' יהודה אומר עד פלג המנחה, שהוא שעה ורביע לפני שקיעה. ומכאן ואילך אפשר להתפלל מעריב אפי' בעוד היום גדול.

ומסקנת התוספות שם [ב.] דעבד כמר עבד, ודעבד כמר עבד.

ופירשו התוס' שם רק שלא ינקוט שני הזמנים כאחד, שנראה כרתתי דסתרתי להתפלל בפלג המנחה גם מנחה וגם מעריב.

לעומקו של מקרא ויצא

וַיֹּאֲהָב יַעֲקֹב אֶת-רַחֵל וַיֹּאמֶר
אֶעֱבְדָהּ שְׁבַע שָׁנִים בְּרַחֵל בְּתָרָה
הַקְטָנָה (כט, יח')

אֶעֱבְדָהּ שְׁבַע שָׁנִים. והרי עד עתה
היה יושב אהלים ולא ידע עבודה מה
היא. ומהיכן בטוח היה בעבודתו שבע
שנים. אלא מתוך ההבטחה של הקב"ה
כי לא אעזבך, נתנו לבו לאעבדך.
ש"ד" ו"ז" מתחלפות הן, וכן יחליפו
מקומן. ולכן לא חשש כי אתה עמדי.

וַיֹּאמֶר לְבֶן טוֹב תָּתִי אֶתָּה לָךְ
מִתָּתִי אֶתָּה לְאִישׁ אַחֵר שְׁבָה עִמָּדִי
(כט, יט')

יש ליתן טעם מדוע אמר תתי
מיתתי. וי"ל רמז רמז לו. תת"י בגימט'
קטנה לאה. מתת"י בגימטריה קטנה
רחל. כאן רמז לו רמאותו. שטוב לו
לתת את לאה מלתת את רחל. ועוד
יש לומר, מצינו לשון זו של תתי
מתתי שגורה בפיו של לבן הוא
בלעם. וכן אמר בלעם. שנאמר ויקם
בלעם בפקר ויאמר אל-שרי בלק לבן
אל-ארצכם פי מאן ה' לתתי להלך
עמכם.

וַיְהִי כְשִׁמְעַ לְבֶן אֶת-שְׁמֵעַ יַעֲקֹב
בֶּן-אֶחָתוֹ (כט, יג')

יש לשאול מדוע נכתב בכפילות
כְשִׁמְעַ אֶת-שְׁמֵעַ, מה שמועה שמע
ובא, ויש לומר כנ"ל, את השמועה
שיצאה עליו שאדם גדול הוא, ושולט
בעולמות. ויחבק לו וינשק אותו,
ופירש"י שחפש שמא זהובים הביא
והנם בחיקו.

ולעומקו של מקרא יש לומר לאור
הנ"ל שחפש גם היכן הם התרפים
שבעזרתם חולל כל הנפלאות האלו.
ולכן כשדולק אחריו לאחר כ' שנה
מזכיר ואומר לו למה גנבת את אלהי,
הרי יש לך כוחות משלך. וכן אמר
שם עֲתָה הִסְפַּלְתָּ עִשׂוֹ (לא, כח).

וכאומר, כשהגעת חוללת נפלאות
במערכות הטבע. ועתה, בלכתך תפשת
אומנות עשו אחיך שפונה אל רהבים?

וכדי לנקות עצמו מכל וכל מאשמה זו
אשר לא ידבק בידו מאומה מן החרם
אמר יעקב ללבן עם אשר תמצא את
אלהיך לא יחיה, נגד אחינו הכר לך מה
עמדי וקח לך. כי לך הם ראויים.

לעומקו של מקרא ויצא

הָלֹא בְּרַחֵל עֲבַדְתִּי עִמָּךְ
(כט, כה)

הלא לשון **לאה**. **הלא ברחל**, שחשד בו מתחילה שיחליף לו לאה ברחל. לכן אמר **בחילוף** אותיות **הלא ברחל**. ולכן מן הדין מגיע לו גם את רחל. אלא שנתרצה לבקשתו של לבן לעבוד עוד שבע שנים אחרות, כי ממילא לא הגיע זמנו לשוב, כפי שרמזה לו אמו.

וַיְהִי בַּבֶּקֶר וַהֲנֵה-הוּא לְאֵה
(כט, כה)

היא לאה. **הוא** כתיב. וכאילו כתוב **והנה הוא לאה**. ומאי **הוא לאה**.

ושמא י"ל שהיתה מסטרא דדכורא, ממידת הזכר שאינה יכולה ללדת, רק מתוך שהיתה שנואה התהפך מזלה, לקיים את הפסוק (קהלת ג, טו) **והאֵלֵהִים יִבְקֹשׁ אֶת נַרְדָּף**.

ועל דרך הרמז והסוד, י"ל שהבין יעקב בשפת המלאכים **שהוא המלאך הנקרא בשם לאה**, ובן זוגו **המלאך הנקרא בשם האל**, [היוצאים מע"ב שמות של ג' פסוקים ויסע ויבא ויט, לפי שיטה ג' כמפורט בארוכה בלעומקו של

ועוד רמז רמז לו, טוב תתי אותה לך, מתתי אותה לאיש **אחר**, שעשו עכשיו הוא איש אחר לאחר שמכר לך את הבכורה.

ועוד א"ל רמז רמז לו, שאמר לו **שבה עמדי**. שבה עם ד"י. שבה עם י"ד שנה. ויעקב רצה קודם כל להתחתן עם רחל, לצד היותה באה עם הצאן, להבטיח גאולתנו טרם גלותנו.

אֶעֱבְדָךְ שִׁבְעַ שָׁנִים. הם ימים אחדים שאמרה לו אמו. ולית מלתא דלא רמיזא באורייתא, וכן רמזה לו שיהיה שבע ועוד שבע ועוד שש. שהרי אמרה לו עד אשר **תשוב** חמת אחיך. עד **שוב** אף אחיך. **תשוב ושוב** לשון שבע. הרי פעמיים שבע. ולשון תשוב"ב וש"ב סובלת ו"ו באמצעון, והוא רמז לשש שנים נוספות.

לעומקו של מקרא ויצא

**וַיִּתֵּר אֶף יַעֲקֹב בְּרַחֵל וַיֹּאמֶר הֲתַחַת
אֱלֹהִים אֲנֹכִי אֲשֶׁר מָנַע מִמֶּךָ פְּרִי
בְטָן (ל, ב')**

ויש לשאול מדוע **וַיִּתֵּר אֶף יַעֲקֹב**
בְּרַחֵל. והרי הוא בעל מידת התפארת,
היא התורה הק' שנאמר בה **וכל**
נתיבותיה שלום.

ולעומקו של **מקרא י"ל** שהכעס
היה על כך שיש כאן חשש **היפוך**
בצינורות השפע, ולכן בחר בחרון אף
בשר ודם כדי לא לעורר חרון אף של
מקום.

וכפי שמוכא לעיל בפתח הדברים
יעקב אבינו נתברך במידת **אנכי**
ובמידת **איהיה**. וראה סולם מוצב
ארצה וראשו מגיע השמימה ומלאכי
אלהים עולים ויורדים בו. והנה ה'
ניצב עליו. וידע היטב מה היא המידה
של **גבוה מעל גבוה**. שמידת ההשגחה
השולטת בארץ היא מידת **אלהים**, היא
מידת הטבע ובגימ' הטבע הוא אלהים.
ומעל הטבע היא מידת הוי"ה ב"ה.
וגבוה מעל גבוה הוא מידת ה"אנכי"
שבעולם עליון. וגבוה מעל גבוה היא
מידת **איהיה** הק'. כפי שהתגלה בהר
סיני **אנכי ה' אלהיך**. אשר הוצאתיך

מקרא, פר' בשלח], הם שהיו **בעצה**
עמוקה להסכים עם לבן להחליף את
רחל בלאה, מהיות מצולות עמוקים
נסתרים מעין הנבראים. ולכן נאמר
הוא **לאה**, וכאומרו: הוא השם הקדוש
האל, הוא השם הק' **לאה**. שנשתוו
בתפקידם להחליף זו בזו.

ואשר על כן י"ל כי מעולם לא שנה
יעקב ללאה, אלא נקראת שנואה על
שם שהיתה בתחילה ראויה לעשו
השנוא שנאמר עליו **ואת עשו שנאתי**.
וכן מובא במדרש רבה (ע, טו) **שְׁהָיו**
אוֹמְרִים כֹּה הָיו הַתַּנְאִים, הַגְּדוּלָה
לְגִדּוֹל וְהַקְטִנָּה לְקֶשֶׁן, וְהִיָּתָה בּוֹכָה
וְאוֹמֶרֶת יְהִי רְצוֹן שְׁלֹא אֶפְל בְּגוֹרְלוֹ
שֶׁל רְשָׁע.

וממשיך המדרש לברר עד כמה
גדולה תפילה בדמעות ושערי תפילה
לא ננעלו: **אָמַר רַב הוּנָא קָשָׁה הִיא**
הַתְּפִלָּה שְׁבִטְלָה אֶת הַגְּזֵרָה, וְלֹא עוֹד
אֵלָּא שְׁקִדְמָה לְאַחֲזָתָה. ובכך הבין
יעקב שמה' **יצא הדבר**.

לעומקו של מקרא ויצא

וַתֹּאמֶר הִנֵּה אֲמַתִּי בְלֵהָ בָּא אֵלַיָּהּ
וְתִלְדַּל עַל-בְּרָפִי וְאַבְנָה גַם-אֲנֹכִי
מִמֶּנָּה (ל, ג')

ויש לשאול מאי גם שאמרה וְאַבְנָה
גַם-אֲנֹכִי מִמֶּנָּה. וְאַבְנָה מִמֶּנָּה הוּא ליה
למימר.

אלא מובא במדרש פרקי דר' אליעזר.
שאמרה אעשה כמעשיה של שרה.
כשם שאמרה שרה ואבנה ממנה מהגר
שפחתה, כן אבנה גם אנכי ממנה,
מבלהה שפחתי.

אלא ששם במדרש מבואר, ששרה
התכוונה שישמעאל הפסול יִנָּלַד
בהגר, ואז שרה תִּבְנֶה ביצחק בזרע
כשר. אבל כאן אינו דומה, כי אין
פסול בזרעו של יעקב, וחזרת השאלה
מאי ואבנה גם אנכי ממנה.

ושמא יש לומר שרחל התכוונה
להגיע למידת הוותרנות של שרה,
שמתוך שויתרה לשפחתה, נפקדה.
וזה שהתכוונה רחל. שמוותרת היא
לשפחתה, שתלד ליעקב, ומויתור זה
תבנה גם היא, כמו שנבנתה שרה.
ועל כן באמרה ממנה אינה מתכוונת

מארץ מצרים. והן ג' שמות ה', גבוה
מעל גבוה.

והנה, כאשר תובעת ממנו רחל הבה
לי בנים, ואם אין מתה אנכי. הבה לי
אתה בדרך שידוד מערכות הטבע כפי
שאתה יודע, ואם אין, כביכול, מתה
אנכי, תמה מידת האנכי שמושפעת
עליך.

ונראית רחל ליעקב כאילו תובעת
ממנו בדרך הטבע להתערב בענין
ההשגחה שלמעלה מן הטבע.

ולזה כעס ואמר התחת אלקים אנכי.
האם מידת האנכי שהיא מעל הטבע,
האם יעלה על הדעת להציבה מתחת
מידת הטבע הוא האלהים. ואת
תובעת ממני בדרך הטבע להשפיע על
מידת האנכי. והרי מידת האנכי
צריכה להוריד השפע אל מידת ההויה
ומשם אל האלקים הוא דרך הטבע.
ולכן בחר יעקב בחרון אף בשר ודם
כדי לא לעורר חרון אף של מקום.

לכן אמרה הנה אַמַּתִּי. לא אמרה
שפחתי. אלא אַמַּתִּי. שחזרה מיד
לדבוק במידת האמת של יעקב.
וכאילו אומרת אמיתתך היא אמיתתי.

לעומקו של מקרא ויצא

של אבנה, א-י של אנכי ו-ם של גַם, הרי יחד אלהי"ם.

הרי לפנינו השתלשלויות כל ההוויות בכל העולמות על פי הסדר של ירידת השפע בדרך האמת.

ועל דרך הדרש והסוד, כמובא במדרש, שבשעה שאמר יעקב לרחל ברוגזא התחת אלקים אנכי, יצתה בת קול ואמרה, כך עונין את המעוקות? תייד שְׁפָנִיָּה עֲתִידִים לַעֲמֹד לְפָנֵי בְנָה.

ואף כי פעמים מספר עמדו האחים לפני יוסף בהכנעה ובהשתחוויה, יש לומר שדברי המדרש התקיימו דווקא באותה פעם שחזרו מלקבור את אביהם.

כשאמרו הננו לך לעבדים, ויבך יוסף בדברם אליו ויאמר התחת אלהים אני, בזה תיקן את מידת הרוגז של אביו, למפרע. שכן אמר את אותן המלים שאמר אביו ברוגז - אמרן יוסף בנחת. יעקב אומר ברוגזא לרחל בטרם נולד יוסף: התחת אלקים אנכי? ויוסף אומר לאחיו בנחת: התחת אלקים אני.

לבלהה, אלא לשרה. ממנה, משרה למדתי. ואבנה גם אנכי ממנה, משרה. ויש להבין מאי אנכי, שאמרה וְאֶבְנָה גַם-אֲנֹכִי מִמֶּנָּה. שהרי אנכי הוא כינוי לקב"ה. ומי ילוד אשה שיקח לעצמו כינוי זה, בלי לרמוז לבורא עולם.

ויש לומר שזו כוונתה: שאבנה את מידת דביקותי באנכי, ממנה, מאמיתתי זאת אשר קבלתי ממך, ועל ידי כך שאגדל את בני שפחתי, ואשפיע עליהם רחמים, כן יושפעו רחמי שמים ממרומי מידת האהיה, אל מידת האנכי ומשם אל מידת ההויה ומשם אל דרך האלהות שבטבע ליתן לי בן. וְאֶבְנָה גַם את מידת האנכי ממנה, ממידת האהיה.

ועל דרך הצת, רמוזות המידות האלה בר"ת ובס"ת של וְאֶבְנָה גַם-אֲנֹכִי מִמֶּנָּה. כיצד:

וְאֶבְנָה גַם-אֲנֹכִי מִמֶּנָּה הרי מידת הוי"ה רמוזה בסופי תיבות ובו-שבתחילה. ומידת האנכי מפורשת בה, ומידת אלהי"ם רמוזה במילת גַם שהאות ג' תורה על ל' בגימ' קטנה. ה'

לעומקו של מקרא ויצא

ושמונים שנה שחי יצחק אביו חי יעקב רק **מאה וארבעים ושבע שנה**. אלא שתיקון יוסף באומרו באמירה רכה **התחת אלהים אני** ביטל את קיצור ימיו.

ואע"פ שאמירתו הרכה של יוסף **התחת אלהים אני** נאמרה לאחיו בחזרתם מלקבור את אביו, ולכאורה **מאי דהוה הוה**, ומה תיקון יש כאן לקיצור ימיו, מכל מקום הקב"ה **מצרף מחשבה טובה למעשה**, ומכיון שזו היתה מחשבתו עוד לפני מות יעקב, עזר הדבר לתקן קיצור ימיו והעמידם על מאה ושמונים שנה כבתחילה.

ומעתה היה ראוי יעקב לחיות **מאה ושמונים שנה** כיצחק אביו. **אלא שגרם דבר אחר לקיצור ימיו והוא בעמדו לפני פרעה אמר ל"ג תיבות שנראו כמתרעם על מידותיו**. כשאמר **מעט ורעים היו ימי שני חיי וכו'** ועל כן חזרה מידת הדין והורידה מסכום חייו את ל"ג השנים שקבל חזרה בתיקון יוסף. **ואשר על כן** בתקנו את מידת אביו אמר המדרש על יעקב, **תִּיָּדָה שְׁפָנִיָּה עֲתִידִים לְעַמְד לְפָנָי בְּנָה**, ובזה קבלת את תִּיָּדָה.

ומפרש רבנו **בחי** שהתכוון בזה לומר בענווה, **אני תחת המרכבה**. ובזה תיקן רוגזו של אביו. והיה זה **נ"ב שנה** לאחר שאמר יעקב התחת אלקים אנכי. ובאומרו כן לאחר **נ"ב שנה**, נרמז בזה **מידת ב"ן**, **היא הופעת ה' במרכבה בעולם העשייה** והשם השולט בה הוא הוי"ה במילוי וו,הה, כזה:

יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה. גימטרי' ב"ן

ועל דרך הצח יש לומר, כי **אנכי** שאמר יעקב הוא **אני עם כ'**, והאות כ' מורה על הכעס. ויוסף השמיט את כ' הכעס ואמר בניחותא התחת אלהים **אני**.

ועוד, יש לעיין בדברי המדרש שנאמר בו **תִּיָּדָה שְׁפָנִיָּה עֲתִידִים לְעַמְד לְפָנָי בְּנָה**. שנרמז בזה שהיה ראוי לנכות לו מחייו ל"ג שנה, כמנין ל"ג אותיות בדבריו, **וַיֹּאמֶר הַתַּחַת אֱלֹהִים אֲנִי אֲשֶׁר מְנַע מִמֶּנּוּ פָרִי בְטָן וְהֵם ל"ג אותיות**, שבגללן היה ראוי לקצר ימיו **בשלושים ושלוש שנים**. שכן במקום מאה

לעומקו של מקרא ויצא

אהיה

אנכי

הויה

אלהים

אני

ועוד על דרך הרמז והסוד. שהנה המילה **אני** היא אחת משמות ע"ב הקדושים, כפי המובא במסכת סוכה מה. במשנה ובגמרא וברש"י על המשנה מה היו אומרים "**אני והו הושיעה נא**".

לכן אמר אני מרכבה לשכינה, ולכן אכלכל אתכם ואת טפכם. ובוה תיקן לא רק את מידת אביו אלא גם את מידת אמו, והסיר חרון אף מן העולם. ומידה זו תפסה רחל בצאת נשמתה ותקרא לו בן **אוני**. וכאומרה: **בן ואני** וכאומרה **אני והו הושיעה נא**.

ויאמר נקבה שְׂכָרָה עָלַי וְאֶתְנָה.

{ל,כח}

וְאֶתְנָה. לשון תנאי. שכלפי חוץ אמר **וְאֶתְנָה** מלשון נתינה, ובלבו ברמאותו התכוון לומר **וְאֶתְנָה**, שאחליף תנאי עבודתך עשרת מונים. וזה שאמר יעקב לנשיו בשדה: {לא,ו'} **וְאֶתְנָה יַדְעֶתְנוּ** פּי כָּל-כֹּחֵי עֲבֹדְתִי אֶת-אֲבִיךָ: רצונו לומר **וְאֶתְנָה יַדְעֶתְנוּ** את אשר אמר

והם שני שמות השם מע"ב הקדושים היוצאים מן הפסוקים ויסע ויבא ויט שבפרשת בשלח. ושמות אלה, **אני והו**, הן הנהגת ה' בעולמו, והם תחת מידת האלקים והם כמלאכים אשר שלח יעקב מלאכים ממש. והם אכן **תחת אלקים בהשתלשלות ההויה**.

ומה שאמר יעקב ברוגזא התחת אלקים אנכי וכנ"ל שמא התהפכו הצינורות ומידת **האנכי** שמעל אלקים היא תחת אלקים ח"ו, כאן אומר יוסף בנחת, מידת ה"**אני**" תחת מידת **אלקים** לפי הסדר הראוי:

לעומקו של מקרא ויצא

בדד עין יעקב. הן עם לבדד ישכון
ובגויים לא יתחשב. ולכן לא עלתה לו
לבלעם.

וכך רמז הפסוק: וְהַפְּשָׁיִם הַפְּרִיד
יַעֲקֹב, הם צאן קדושים עם ישראל
הנפרדים מן הגויים, **וַיִּשֶׁת-לוֹ עֲדָרִים**
לְבָדָד, וישת מלשון שת לבו, נתן אל
לבו להיות עם לבדד ישכון,

ואשר על כן, שלבן הוא **בלעם שְׂתָם**
הָעֵינִי, לא יכול היה ליתן עין רעה על
צאן קדושים. זה שכתוב **וְלֹא שְׂתָם**
עַל-צֹאן לָבָן. סרסוהו ודרשהו: **וְלֹא**
שְׂתָם לָבָן את עינו הרעה **עַל-צֹאן**
קדושים.

ובשימת לב יש לומר לעומקו של
מקרא שיעקב למד מידה זאת להיבדל
מן הגויים, **מאברהם** [כמובא באריכות
בלעומקו של מקרא לפרשת וירא],
בהציבו את שבע כבשות הצאן **לבדהן**
בכרתו ברית עם אבימלך. ומבואר שם

וְאֶתְנָה ואת אשר החליף **תנאיו** וכו'.
וְאֶבְיָכֶן הַתֵּל בִּי וְהִחַלֵּף אֶת מִשְׁפָּרְתִּי
עֲשָׂרַת מְנָיִם. והקב"ה שילם לו מידה
כנגד מידה, **וְלֹא נָתַנּוּ אֱלֹהִים לְהַרְע**
עֲמָדִי. ולא נתנו להחליף תנאיו.

וְהַפְּשָׁיִם הַפְּרִיד יַעֲקֹב וגו' **וַיִּשֶׁת-**
לוֹ עֲדָרִים לְבָדָד וְלֹא שְׂתָם עַל-צֹאן
לָבָן: (ל, מ')

יש ליתן טעם לאומרו **וְלֹא שְׂתָם.**
שהרי **על דרך הפשט,** **שְׂתָם** הוא
מלשון לא **שֶׁת** לבו. מלשון **שָׂם.** לא
שָׂם אותם יחד עם צאן לבן. ומדוע
ישתמש הכתוב דוקא בלשון **שֶׁת** לומר
וְלֹא שְׂתָם עַל-צֹאן לָבָן.

ויש לומר לעומקו של מקרא, ועל
דרך הרמז, כאן רמז הפסוק ללבן הוא
בלעם שתום העין, אשר בעינו
האחת רצה לתת עין רעה בעם שלם.
ולא עלתה בידו. באשר היו ישראל

לעומקו של מקרא ויצא

**וַיִּצַל אֱלֹהִים אֶת-מִקְנֵה אַבְיָם
וַיִּתֶן-לִי: וְגו' וַאֲשָׂא עֵינַי וְאָרָא
בְּחִלּוֹם וְגו' וַיֹּאמֶר אֵלַי מִלְאָךְ
הָאֱלֹהִים בְּחִלּוֹם וְגו'. (לא, ט-יא')**

יש ליתן טעם לאומרו ויצל אלקים,
ואחרי כן ויאמר אלי מלאך. ויאמר אלי
אלקים הוי ליה למימר.

**ולעומקו של מקרא ועל דרך הסוד
יש לומר, הוא המלאך מע"ב שמות,
הנקרא יצל, היוצא מג' פסוקים ויסע
ויבא ויט, (בשלח יד, יט-כא). הוא
המלאך הממונה על רכושם של
ישראל. ומכוון כנגד המילה להם
בפרשת ציצית. (ועשו להם ציצית).**

וכאמרו **וַיִּצַל אֱלֹהִים אֶת-מִקְנֵה
אַבְיָם, אל תקרי וַיִּצַל אֱלֹהִים אלא
כביכול אלקים וַיִּצַל. אלקים והמלאך
יצל, שנשלח על ידו. ולכן נאמר
בהמשך וַיֹּאמֶר אֵלַי מִלְאָךְ הָאֱלֹהִים
בְּחִלּוֹם וְגו'. הוא המלאך יצל האמור.**

מאי לבדהו, לקיים הן עם לבדד
ישכון, גם כאשר נכרתת ברית עם
הגויים.

**וְהָיָה הָעֲטֹפִים לְלִבָּן וְהַקְּשָׁרִים
לְיַעֲקֹב (ל, מב')**

לית מילתא דלא רמיזא באורייתא.
רמז למה שמתעטפים בטלית לבן,
ואח"כ קושרים התפילין. וזה ניתן רק
ליעקב ולבניו, וזר לא יבין את זאת.
שנא' **וְהָיָה הָעֲטֹפִים לְלִבָּן וְהַקְּשָׁרִים
לְיַעֲקֹב.**

וטעם הטיפחא שבתביה **וְהַקְּשָׁרִים**
יוכיח, שהוא כהפסקה קלה ואינו
מחובר בהכרח לשאחריו, וכך יקרא:
וְהָיָה הָעֲטֹפִים לְלִבָּן וְהַקְּשָׁרִים, -
ליעקב. מה שעטופים בלבן וקשורים
(בתפילין), זה אך ורק ליעקב.

לעומקו של מקרא ויצא

וַיָּשָׁב לְבֶן לְמַקְמוֹ. וַיַּעֲקֹב הֶלֶךְ
לְדַרְכּוֹ וְגו'. (לב,א-ב')

וכן כאן בויצא נאמר וַיָּשָׁב לְבֶן לְמַקְמוֹ, שב למקומו השפל ולמדריגתו השפלה שהיה בה בתחילה. וזאת למרות שהיה במחיצתו של קדוש עליון, יעקב אבינו, השולט בכל העולמות.

וַיָּשָׁב לְבֶן לְמַקְמוֹ. וַיַּעֲקֹב הֶלֶךְ לְדַרְכּוֹ.
וְגַם בִּיעֲקֹב גַּם. וְגַם יַעֲקֹב הֶלֶךְ לְדַרְכּוֹ. אֵלָּא
וַיָּשָׁב לְבֶן לְמַקְמוֹ. וַיַּעֲקֹב הֶלֶךְ לְדַרְכּוֹ.
שאינן שייכות וזיקה וקשר כלל למקומו השפל של לבן. לבן למקומו השפל, ויעקב לדרכו לדרך העולה בית א-ל.

וַיָּשָׁב לְבֶן לְמַקְמוֹ. וַיַּעֲקֹב הֶלֶךְ
לְדַרְכּוֹ וְגו'. (לב,א-ב')

ואמרו בתנחומא (בראשית טו), לְבֶן לְמַקְמוֹ, הוא בלעם, ומצינו גם אצל בלעם לשון זאת של לבן ויקם בלעם וילך וישב למקומו, וגם בלק הלך לדרכו. (כד,כה')

וַיָּשָׁב לְבֶן לְמַקְמוֹ. וַיַּעֲקֹב הֶלֶךְ לְדַרְכּוֹ.
וְגַם בִּיעֲקֹב גַּם. וְגַם יַעֲקֹב הֶלֶךְ לְדַרְכּוֹ. אֵלָּא
וַיָּשָׁב לְבֶן לְמַקְמוֹ. וַיַּעֲקֹב הֶלֶךְ לְדַרְכּוֹ.
ורמז בזה, שבלעם שב למקומו, שב למקומו השפל ולמדריגתו השפלה שהיה בה בתחילה. וזאת למרות הנבואה האלקית שנזרקה בו, כביכול. וגם בלק הלך לדרכו. לדרך החטאים והאבדון כבתחילה. ונאמר אצל בלק "וגם", לרמז לנו בזה, שגם בלעם הלך לדרך החטאים והאבדון.

**בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות
לטל': 052-7675895
גור-אריה צור
מודיעין עילית
ניתן להצטרף לתפוצת מייל
דוא"ל: leshem895@gmail.com**

